

## Kulturdepartementet

10 juni 2025

Dnr: Ku2025/00416

### STATENS MARITIMA OCH TRANSPORTHISTORISKA MUSEERS OCH STATENS FÖRSVARSHISTORISKA MUSEERS REDOVISNING AV UPPDRAG ATT LÄMNA FÖRSLAG OM ORGANISATIONSFÖRÄNDRING

Fackförbundet ST har medlemmar på de aktuella myndigheterna. Förbundet har därigenom ingående kunskap om myndigheternas verksamheter. Vi har därtill långtgående erfarenheter från tidigare omorganisationer som skett i statsförvaltningen.

Med bakgrund mot innehållet i utredningen och tidigare erfarenheter av omorganisationer som föregått förslaget **avråder** Fackförbundet ST regeringen från att gå vidare med sammanslagningen.

I kommande delar utvecklar vi vårt ställningstagande. Inledningsvis lämnar vi synpunkter kopplat till regeringens strategi att minska antalet myndigheter. Därefter kommenterar vi det specifika förslaget att inordna Statens försvarshistoriska museer (SFHM) i Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM).

#### Synpunkter på regeringens strategi att minska antalet myndigheter

Regeringen har en uttalad ambition att öka effektiviteten i statsförvaltningen. Fackförbundet ST delar uppfattningen att statsförvaltningen behöver eftersträva en effektiv resursanvändning. Vi anser det däremot inte självklart att högre effektivitet uppnås genom att minska antalet myndigheter, vilket framstår vara regeringens strategi.

Fackförbundet ST anser det generellt sett vara vanskligt när styrningen av den statliga förvaltningen vägleds av ett allt för snävt, ekonomiskt perspektiv. Det alternativ som är mest lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är inte nödvändigtvis det billigaste. Vi ser därför flera uppenbara risker med att organisera statsförvaltningen med utgångspunkten att antalet myndigheter måste minska.

**Syftet med verksamheten måste styra**

De myndigheter som finns idag gör så på grund av tidigare politiska beslut. Myndigheterna har bildats med ett syfte och getts en uttalad uppgift och det har funnits tydliga skäl till att man organiserat utförandet av uppgiften på valt vis. Motiven till bildandet av en myndighet kan förändras över tid vilket kan leda till att myndigheten reformeras eller avvecklas, men då är det syfte och uppgift som omprövas. Det bör vara vägledande när beslut om omorganisering fattas.

Ett större antal myndigheter kan alltså vara att föredra, förutsatt att det är till fördel för att uppnå uppsatta syften. Om andra värden, företrädesvis ekonomiska, tillåts spela en för stor roll i organiseringen av statsförvaltningen är däremot risken att förutsättningarna att uppnå syftet istället undergrävs. Att det är billigare att utföra en viss uppgift inom en annan organisation är mindre viktigt i det fall att uppgiften blir sämre utförd eller inte utförd alls.

### **Statens samlade kompetens riskerar urholkas**

Ytterligare en risk med att minska antalet myndigheter är att statens samlade kompetens minskar. Vissa myndigheter kan ha till synes liknande uppdrag eller verka inom ungefär samma område. Statens verksamhet är bred och det kan finnas goda anledningar till att sådan organisering. Det finns behov av verksamheter som har såväl generella som specifika drag, medan det i vissa fall finns behov av att flera verksamheter belyser samma fråga från olika perspektiv.

Om denna pluralism av kompetenser och perspektiv försvinner genom sammanslagningar riskerar det få följder på flera nivåer. På enskilda myndigheter kan verksamhetsområdena bli så pass breda att uppdragen blir svåra att utföra. Det kan leda till att expertkompetens ersätts med generalistkompetens eller att vissa delar av verksamheten prioriteras högre än andra. Det får i sin tur effekter för regeringens beslutsfattande genom smalare och mindre perspektivrika beslutsunderlag från expertmyndigheterna.

### **Omorganisationer sänker effektiviteten och kvaliteten**

Erfarenheter visar att omorganisationer skapar följd effekter som försämrad organisatorisk och social arbetsmiljö, kompetenstapp, ökad arbetsbelastning och undanträngning av ordinarie verksamhet. Regeringens ambition att minska antalet myndigheter riskerar därför att ge påtagliga negativa effekter för berörda verksamheter på kort till medellång sikt. Det är inte sannolikt att verksamheterna under omställningsperioden, som kommer vara under flera års tid, kan bibehålla effektivitet och kvalitet i utförandet.

Här behöver regeringen nogsamt överväga om en tillfällig, men långvarig, kapacitetsförsämring av verksamheterna är befogad i förhållande till de små och osäkra effektivitetsvinster som kan göras på lång sikt.

### **Högre effektivitet kan uppnås med andra medel**

Slutligen är det inte säkert att sammanslagningar behövs för att uppnå önskade syften, i regeringens fall högre effektivitet. Att öka effektiviteten genom att uppnå synergieffekter mellan verksamheter skulle i många avseenden kunna uppnås även utan sammanslagningar. Myndigheterna skulle kunna arbeta närmare varandra i vissa avseenden och med vissa frågor. Regeringen kan också styra detta i enskilda fall genom att ge myndigheterna gemensamma uppdrag.

### **Synpunkter på förslaget om Statens försvarshistoriska museer inordnande i Statens maritima och transporthistoriska museer**

Det huvudsakliga skälet till att Fackförbundet ST väljer att avråda från ett inordnande, gäller den tidsplan regeringen satt och som myndigheterna behövt förhålla sig till. Att sammanföra två olika verksamheter, uppdelat på sju olika museer, på ett flertal platser runt om i landet är inget som görs i en handvändning.

Sista datum för att inkomma med remissvar är den 10 juni och först därefter kan ett beslut kan fattas. I och med att regeringens ambition är att ett inordnande ska ske 1 januari 2026, innebär det att myndigheterna knappast får mer än sex månader till att implementera ett sådant inordnande.

En betydande del av denna tid pågår under semestermånaderna, vilket kommer påverka förutsättningarna. Både praktiska förberedelser och arbetet med att sammanväva två arbetskulturer, saktas ned eller till och med sätts helt på paus. Sammantaget är vår bedömning att processen hade krävt mer tid för att kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Delar av myndigheternas redovisning visar även tecken på detta, man skriver exempelvis: *Att slå samman två myndigheter med olika organisation, kultur och arbetssätt är komplicerat. Det är utan tvekan viktigt att det börjar rätt och att det läggs en grundplatta för framtida gemenskap och arbetsro. Därför kommer myndigheterna redan under våren 2025 arbeta med förberedelser för att det ska vara möjligt att inordna SFHM i SMTM den 1 januari 2026, under förutsättning att regeringen fattar beslut om detta.*

Myndigheterna agerar säkerligen utifrån en god vilja att se till så att verksamheten är redo för ett inordnande, men att påbörja ett sådant arbete i förväg skadar förtroendet för de demokratiska processerna. Vad sänder det för signal till remissinstanserna när myndigheten redan agerar som att ett beslut är fattat?

Skulden ska dock inte endast ligga på myndigheterna i fråga, utan även på regeringen som inte avsätter ändamålsenlig tid för ett eventuellt inordnande. Om vi även adderar faktumet att regeringen bad myndigheterna att komma fram till *hur* och inte *om*, ett inordnande skulle genomföras - går det att uppfatta remissprocessens relevans som en chimär.

Likt redovisningen, ser Fackförbundet ST vissa positiva synergieffekter med ett inordnande, som ökad kunskapsbas, erfarenhetsutbyte och bättre förutsättningar att genomföra parallella projekt.

Men utifrån ovan listade skäl ser vi inte dessa fördelar överväga de nackdelar en sammanslagning skulle kunna medföra. Vi vet sedan tidigare sammanslagningar att saker som ökade kostnaderna i och med inordnandet eller sammanslagningen tillkommer, vilket även myndigheternas redovisning visar. Vi vet att processer som denna ofta leder till kompetenstapp, till oro, stress och ökad sjukfrånvaro. Vilket även detta lyfts i redovisningen.

Det finns alltid risk för negativa konsekvenser i samband med stora organisationsförändringar. Det betyder inte i sig att sådana aldrig kan genomföras - men när dessa dessutom ska ske under en mycket pressad tidsplan, vilket i sin tur riskerar att förvärra de negativa konsekvenserna, kan vi som fackförbund inte stå bakom detta förslag.

**Britta Lejon**

Förbundsordförande, Fackförbundet ST

**Oscar Eriksson**

Utredare, Fackförbundet ST